

**INVENTARISEREND VELDONDERZOEK
ARCHEOLOGIE KOEDIJK 9/9A TE GIETHMEN,
GEMEENTE OMMEN**

HANDELSKWEKERIJ G.A. VAN DORSTEN

20 augustus 2010
074987046:0.1
B01035.175962.0300

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding onderzoek	4
1.2 Afbakening plan- en onderzoeksgebied	4
1.2.1 Huidige situatie, toekomstig gebruik en bodemverstorende activiteiten	5
1.2.2 Onderzoeksdoel	5
2 Bureauonderzoek	6
2.1 Onderzoeksmethodiek bureauonderzoek	6
2.2 Bodem	6
2.3 Verwachtingskaart	7
2.4 Bekende archeologische waarden	7
2.5 Historische kaarten	7
2.6 Verwachtingsmodel	7
3 Veldonderzoek	9
3.1 Opzet veldonderzoek	9
3.2 Resultaten booronderzoek	9
4 Conclusies en aanbevelingen	10
4.1 Conclusies	10
4.2 Aanbevelingen	10
Bijlage 1 Bronnen	
Bijlage 2 Gemeentelijke Archeologische verwachtingswaardenkaart, AMK-terreinen, waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeken	
Bijlage 3 Boorstaten	
Bijlage 4 Boorgrid	
Bijlage 5 Locatie te bouwen huis (BW)	
Colofon	

Samenvatting

Handelskwekerij G.A. van Dorsten is voornemens ter plekke van de Koedijk 9/9a te Giethmen, gemeente Ommen een woonhuis te realiseren. Hiervoor is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Deze werkzaamheden zullen gepaard gaan met bodemverstoringen waardoor eventueel in de bodem aanwezige archeologische waarden vernietigd kunnen worden. In het kader hiervan is archeologisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (IVO).

Over de gehele locatie bevindt zich een opgebrachte siltige zandlaag. Hieronder bevindt zich voor het grootste deel een verstoord esdek met daaronder een verstoorde zandlaag. Daar waar dit verstoorde laag relatief dun is en homogener van kleur, grijs bruin (circa 10 cm), is deze verstoring waarschijnlijk ontstaan tijdens het ontginnen van de es doordat de toplaag van het dekzand door ploegen met het esdek is vermengd. Het is ook mogelijk dat deze laag een overblijfsel is van een oudere akker van voor de aanleg van de es. Dit zijn de boringen 4, 8 en 10. Het esdek is in deze boringen intact. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Op basis van bovenstaande conclusies wordt aanbevolen op de locaties met een intact esdek (boringen 4, 8 en 10) in geval van bodemversturende activiteiten een archeologisch proefsleuven onderzoek uit te voeren (zie bijlage 4, locaties zijn in rood aangegeven). Op de locatie waar het huis wordt gebouwd (bij boring 11) is het esdek verstoord (zie bijlage 5, locatie huis (BW)). Aanbevolen wordt om op deze locatie geen vervolgonderzoek uit te voeren en dit deel van het plangebied vrij te geven voor ontwikkeling. De implementatie van deze aanbevelingen is afhankelijk van het oordeel van het Bevoegd Gezag van de gemeente Ommen.

HOOFDSTUK 1 Inleiding

1.1

AANLEIDING ONDERZOEK

Handelskwekerij G.A. van Dorsten is voornemens ter plekke van de Koedijk 9/9a te Giethmen, gemeente Ommen een woonhuis te realiseren. Hiervoor is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. Aangezien de geplande werkzaamheden gepaard zullen gaan met bodemverstoringen waardoor eventueel in de bodem aanwezige archeologische waarden vernietigd kunnen worden, dient een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd.

1.2

AFBAKENING PLAN- EN ONDERZOEKSGBIED

Het plangebied is gelegen ten westen van de rivier Beneden Regge aan de Koedijk te Giethmen, gemeente Ommen. Het plangebied heeft een omvang van circa 1,4 hectare. Voor het bureauonderzoek is, voor zover van belang voor een beter begrip van de archeologie in het plangebied, een bredere zone bestudeerd; het studiegebied (ca. 500 m rond het plangebied).

De objectgegevens van het plangebied zijn weergegeven in tabel 1.1. Het plan- en studiegebied en haar directe omgeving is weergegeven in afbeelding 1.1.

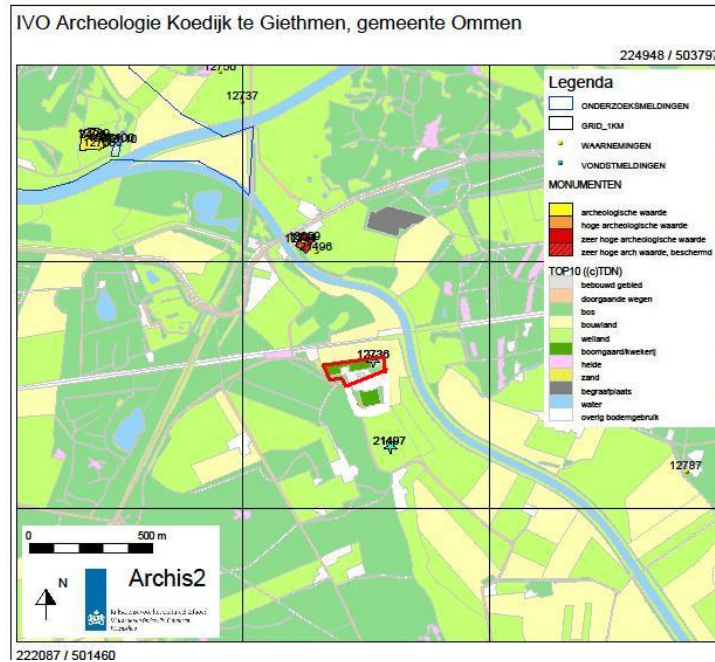
Tabel 1.1

Objectgegevens

Objectgegevens plangebied	
ARCADIS projectnummer	B01035.175962
Opdrachtgever	Handelskwekerij G.A. van Dorsten
Projectnaam	Inventariserend Veldonderzoek archeologie Koedijk te Giethmen, Ommen
Plaats	Giethmen
Gemeente	Ommen
Provincie	Overijssel
Kaartblad	22C
RD-centrumcoördinaat	223517/ 502678
Oppervlakte	Totaal circa 14.000 m ² (1,4 ha.)
Bevoegd Gezag	Gemeente Ommen
Archeoregio	3: Overijssels-Gelders zandgebied
Beheerder en plaats documentatie	ARCADIS, vestiging Assen
Contactpersonen ARCADIS	
Projectleiding	De heer. Drs. G. Jansen
Archeologie	De heer. Drs. W. Ytsma

Afbeelding 1.1

Ligging van het plangebied
(rood omlijnd).

1.2.1**HUDIGE SITUATIE, TOEKOMSTIG GEBRUIK EN BODEMVERSTORENDE ACTIVITEITEN**

Het plangebied is op dit moment in gebruik als kwekerij, van onder andere palm- en olijfbomen. De opdrachtgever is voornemens op dit terrein een woonhuis te realiseren (zie bijlage 5 locatie (BW)). Het grootste deel van het terrein is verhard met klinkers, afgewisseld met kleinere stukken die onverhard zijn.

1.2.2**ONDERZOEKSDOEL**

Het archeologisch onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een booronderzoek. Het bureauonderzoek heeft tot doel aan de hand van bestaande bronnen informatie te verwerven over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het plangebied en resulteert in een specifiek verwachtingsmodel. Het booronderzoek beoogt deze gespecificeerde verwachting aan te vullen en te toetsen. De conclusies van het inventariserend veldonderzoek zijn richtinggevend voor eventueel vervolgonderzoek.

HOOFDSTUK 2 Bureauonderzoek

2.1

ONDERZOEKSMETHODIEK BUREAUONDERZOEK

In het kader van het bureauonderzoek zijn diverse bronnen geraadpleegd. De belangrijkste bron wordt gevormd door de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Ommen met het bijbehorende beleid. Daarnaast zijn historische, geologische, geomorfologische en bodemkundige bronnen, in combinatie met (digitale) databestanden zoals de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en het ARChEologisch Informatie Systeem II (Archis II) geraadpleegd.

De door Vestigia opgestelde archeologische verwachtingskaart van de gemeente Ommen koppelt voor de gehele gemeente de archeologische verwachtingen aan het uit te voeren beleid. Zo is duidelijk aan welke voorwaarden moet worden voldaan als het gaat om archeologisch onderzoek. Archis II is beschikbaar gesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) te Amersfoort. Archis II is het centrale databestand dat in Nederland het meest compleet voorhanden zijnde bestand inzake archeologische vondsten (waarnemingen) en monumenten is. Alle bekende behoudenswaardige terreinen / monumenten in Nederland zijn weergegeven op de Archeologische Monumenten Kaart (AMK). De AMK onderscheidt terreinen van archeologische, hoge archeologische en zeer hoge archeologische waarde al dan niet beschermt.

In onderstaande tabel zijn de verschillende archeologische perioden weergegeven.

Tabel 2.1

Archeologische perioden. Bron: ABR.

Periode	Begin	Einde
Nieuwe tijd	1500	heden
Late middeleeuwen	1050	1500
Vroege middeleeuwen	450	1050
Romeinse tijd	12 v. Chr.	450
Late ijzertijd	250 v. Chr.	12 v. Chr.
Midden ijzertijd	500 v. Chr.	250 v. Chr.
Vroege ijzertijd	800 v. Chr.	500 v. Chr.
Late bronstijd	1.100 v. Chr.	800 v. Chr.
Midden bronstijd	1.800 v. Chr.	1.100 v. Chr.
Vroege bronstijd	2.000 v. Chr.	1.800 v. Chr.
Laat neolithicum	2.850 v. Chr.	2.000 v. Chr.
Midden neolithicum	4.200 v. Chr.	2.850 v. Chr.
Vroeg neolithicum	5.300 v. Chr.	4.200 v. Chr.

2.2

BODEM

Het plangebied bevindt zich op een dekzandrug, met of zonder oud bouwlanddek (3K14). Deze dekzandrug is hoogst waarschijnlijk gevormd door windwerking onder arctische

omstandigheden. Ten westen van het plangebied bevinden zich lage zandduinen (3L8) met een onregelmatig reliëf. Ten oosten bevindt zich een laaggelegen beekdalbodem zonder veen.

Op de bodemkaart ligt het onderzoeksgebied op een leemarme, hoge zwarte enkeerdgrond (es, zEZ21), gelegen op dekzandruggen. Essen zijn vanaf de middeleeuwen door de mens opgebracht ter verbetering van de schrale zandbodem. Ze fungeren tevens als beschermende laag voor archeologische waarden uit oudere periodes die zich hieronder kunnen bevinden. Ten westen van het plangebied bevinden zich leemarme duinvaaaggronden (Zd21) en ten oosten van het plangebied bevinden zich venige beekdalgronden (ABv).

2.3

VERWACHTINGSKAART

De archeologische verwachtings- en advieskaart van de gemeente Ommen is een kaart waarop bekende archeologische vindplaatsen en terreinen zijn weergegeven die door de provincie en rijksoverheid zijn geoordeeld als terreinen met een archeologische status. Hiervoor geldt een streven naar behoud. Daarnaast geeft de kaart een zo actueel mogelijk overzicht van de nog te verwachten archeologische waarden binnen de gemeente Ommen met daaraan gekoppeld uitvoeringsgerichte adviezen ten aanzien van het gemeentelijke Archeologische Monumentenzorg beleid (AMZ).

Op de gemeentelijke verwachtingskaart van Ommen ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Deze hoge verwachting wordt veroorzaakt door de aanwezigheid van een es in het gehele plangebied. Het plangebied is tevens gelegen op een dekzandrug grenzend aan een beekdal. Dit soort locaties was in het verleden favoriete vestigingslocaties. Er geldt een algemene verwachting op archeologie wat betreft periode en vondstcomplex.

2.4

BEKENDE ARCHEOLOGISCHE WAARDEN

Zowel in het plangebied als in het onderzoeksgebied zijn geen AMK-terreinen gelegen. In Archis II zijn twee waarnemingen opgenomen. Het gaat om de waarnemingnummers 12736 en 21497 met diverse vuurstenen werktuigen gedateerd in het mesolithicum. Op de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart zijn binnen het onderzoeksgebied geen vondsten, waarnemingen of monumenten aangegeven.

2.5

HISTORISCHE KAARTEN

Zowel de Grote Historische Atlas van Nederland (1830-1855) als de Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland (1773-1794) zijn voor onderhavig onderzoek geraadpleegd. Op geen van deze kaarten zijn bijzonderheden aangetroffen ter plaatse van het plangebied. De Regge loopt op deze kaarten op grofweg dezelfde wijze als tegenwoordig.

2.6

VERWACHTINGSMODEL

De kans op de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied wordt op basis van de gemeentelijke verwachtingskaart hoog geacht. Deze verwachting is gebaseerd op de aanwezigheid van hoge zwarte enkeerdgronden, zogenaamde essen. Esdekken hebben een afdekkende en conserverende werking op eventueel eronder gelegen archeologische waarden uit de ijzertijd en vroegere periodes. Het plangebied is tevens gelegen op een

dekzandrug grenzend aan een beekdal. Dit soort locaties was in het verleden favoriete vestigingslocaties. Dit wordt bevestigd door de aanwezigheid van twee waarnemingen van vondsten uit het mesolithicum (vuurstenen werktuigen). Er geldt een algemene verwachting op archeologie wat betreft periode en vondstcomplex.

Archeologische waarden bestaan uit losse artefacten zoals aardewerk, bewerkt vuursteen, maar ook houtskool. Deze komen op of vlak onder de top van de oorspronkelijke (Pleistocene) bodem voor. Daarnaast kunnen grondsporen zoals paalkuilen, greppels en dergelijke worden verwacht. Deze bevinden zich in de top van de oorspronkelijke bodem, maar kunnen zich nog tot op grote diepte uitstrekken.

HOOFDSTUK 3 Veldonderzoek

3.1

OPZET VELDONDERZOEK

Op aanwijzing van de regioarcheoloog, mevrouw Nieuwenhuis van Het Oversticht, is een inventariserend veldonderzoek – karterende fase vereist. Het karterende booronderzoek is gericht op het toetsen en aanvullen van het verwachtingsmodel door het zoeken naar vindplaatsen. Gedurende het veldwerk is op basis van de aangetroffen bodems besloten het onderzoek te vervolgen als verkennend booronderzoek. Dit omdat op vrijwel alle boorlocaties een esdek is aangetroffen en deze aanleiding is voor het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek. Het uitvoeren van een volledig karterend booronderzoek werd in dit kader niet zinvol meer geacht en er is besloten de onderzoekslocatie verder te onderzoeken met een lagere onderzoeksinspanning (circa 10 boringen per hectare en een 7 cm Edelmanboor).

De boringen zijn tot in de onverstoorde C-horizont worden gezet, met een maximum van 2 m -mv. (verwachte maximale diepte van de geplande bodemverstoring). Relevante lagen zijn gezeefd op een zeef met een maaswijdte van 3 mm om te zien of er zich archeologische indicatoren in bevinden.

De boringen zijn zowel op locaties met betegeling als op onverharde delen van het plangebied gezet. In totaal zijn 15 boringen uitgevoerd.

3.2

RESULTATEN BOORONDERZOEK

De boorstaten zijn weergegeven in bijlage 3 en de boorgridkaart in bijlage 4.

De bodem bestaat tot maximaal 0,75 m -mv. uit een laag zwak siltig opgebracht zand.

Hieronder bevindt zich op het grootste deel van de boorlocaties een verstoorde zwak siltige, matig humeuze zandlaag, het esdek, met een dikte van gemiddeld 0,75 meter en een bruine met geel zand doorspikkelde kleur. Onder dit esdek bevindt zich een verstoorde laag bestaande uit zwak siltig, zwak humeus zand met een gemengde bruin gele kleur. Daar waar dit verstoorde laag relatief dun is en homogener van kleur, grijs bruin (circa 10 cm), is deze verstoring waarschijnlijk ontstaan tijdens het ontginnen van de es doordat de toplaag van het dekzand door ploegen met het esdek is vermengd. Het is ook mogelijk dat deze laag een overblijfsel is van een oudere akker van voor de aanleg van de es. Dit zijn de boringen 4, 8 en 10. Het esdek is in deze boringen intact. Ter plekke van de boringen 3 t/m 7, 9 t/m 12, 14 en 15 is op een diepte van 0,6 - 1,8 m -mv. een zwak siltige zandlaag aanwezig, de intacte C-horizont. Ter plekke van de boringen 7, 9, 13 en 15, is geen esdek aangetroffen. Tijdens het boren zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

HOOFDSTUK

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1**CONCLUSIES**

Over de gehele locatie bevindt zich een opgebrachte siltige zandlaag. Hieronder bevindt zich voor het grootste deel een verstoord esdek met daaronder een verstoorde zandlaag. Daar waar dit verstoorde laag relatief dun is en homogener van kleur, grijs bruin (circa 10 cm), is deze verstoring waarschijnlijk ontstaan tijdens het ontginnen van de es doordat de toplaag van het dekzand door ploegen met het esdek is vermengd. Het is ook mogelijk dat deze laag een overblijfsel is van een oudere akker van voor de aanleg van de es. Dit zijn de boringen 4, 8 en 10. Het esdek is in deze boringen intact. In de boringen zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

4.2**AANBEVELINGEN**

Op basis van bovenstaande conclusies wordt aanbevolen op de locaties met een intact esdek (boringen 4, 8 en 10) in geval van bodemverstorende activiteiten een archeologisch proefsleuven onderzoek uit te voeren (zie bijlage 4, locaties zijn in rood aangeven). Op de locatie waar het huis wordt gebouwd (bij boring 11) is het esdek verstoord (zie bijlage 5, locatie huis (BW)). Aanbevolen wordt om op deze locatie geen vervolgonderzoek uit te voeren en dit deel van het plangebied vrij te geven voor ontwikkeling. De implementatie van deze aanbevelingen is afhankelijk van het oordeel van het Bevoegd Gezag van de gemeente Ommen.

BIJLAGE 1

Bronnen

Kaartmateriaal:

- § Bodemkaart van Nederland. Blad 22 west. STIBOKA, 1976.
- § Grote Historische Atlas van Nederland, 3 Oost-Nederland 1830-1855, Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990.
- § Versfelt, H., J., De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794, Heveskes Uitgevers, 2003.
- § Archeologische verwachtingswaardenkaart voor het grondgebied van de gemeente Ommen, Vestigia, 2008.

Archeologische kaarten en databestanden:

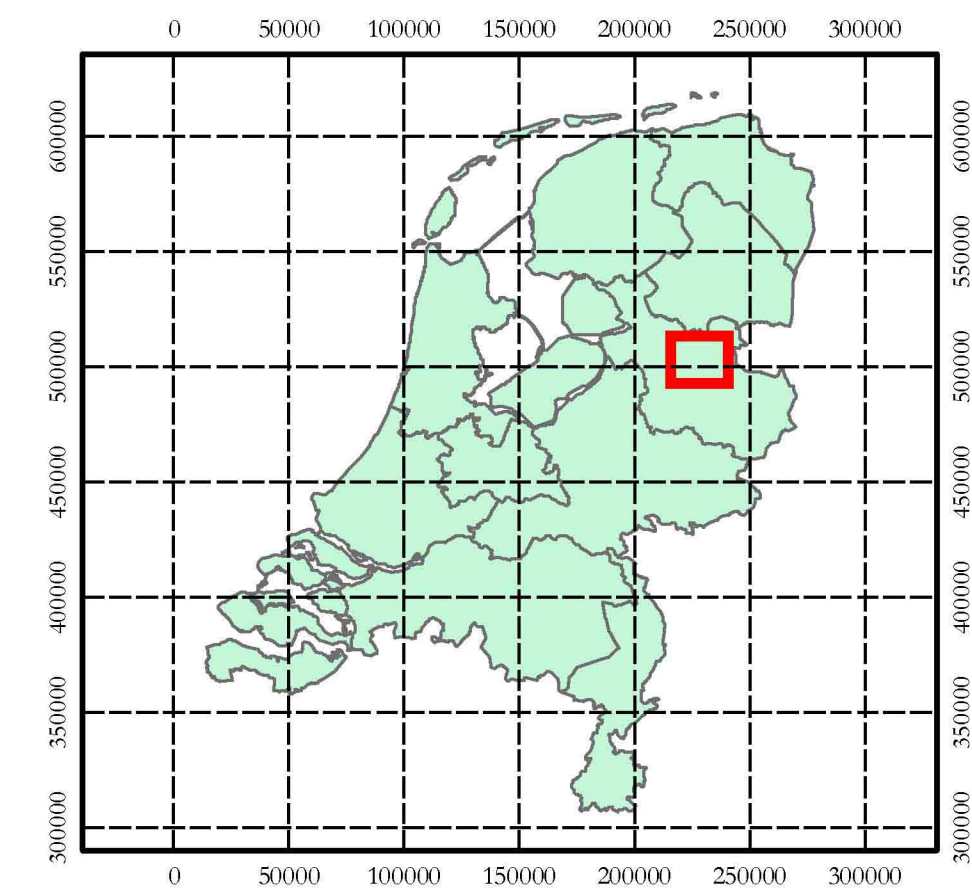
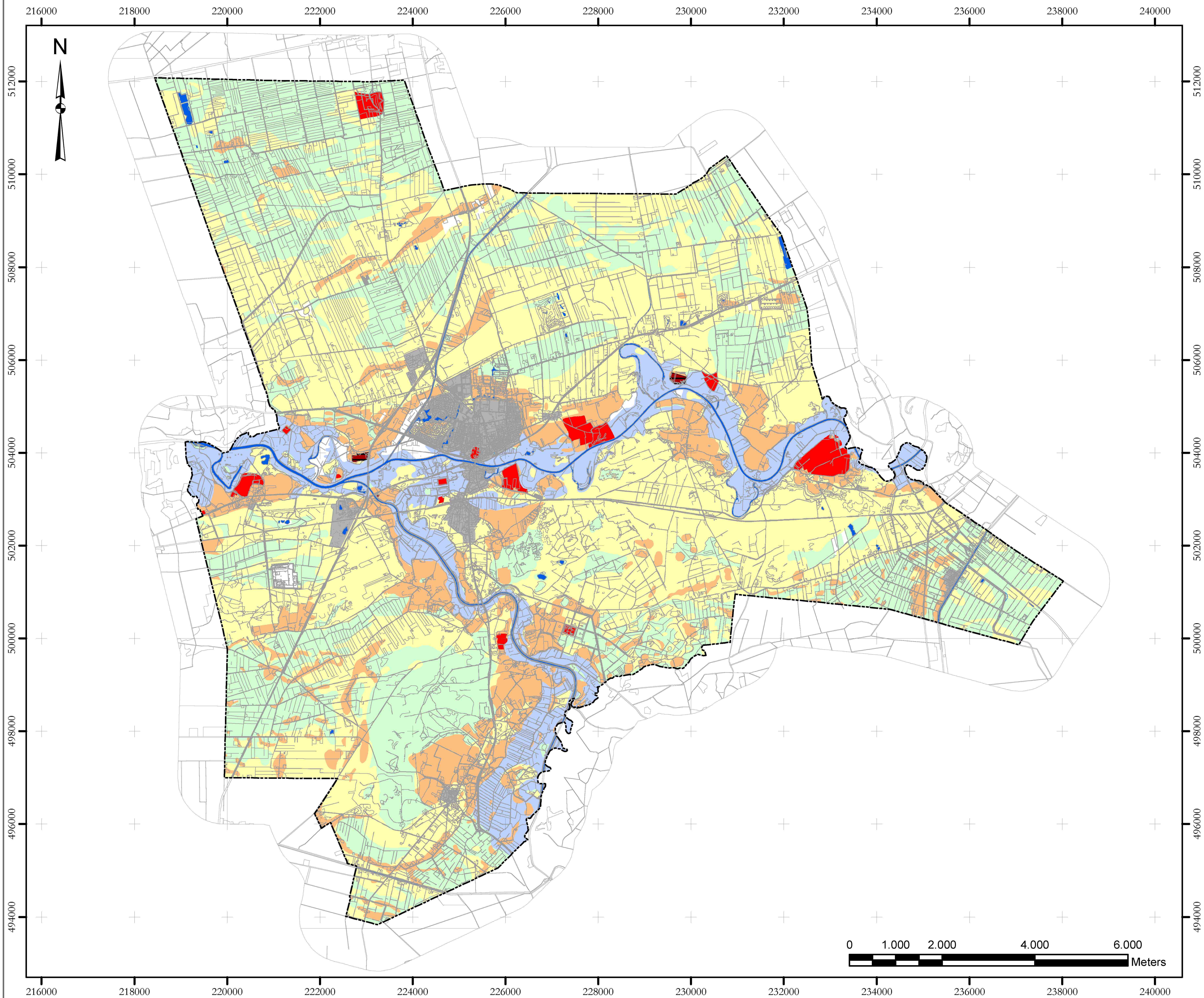
- § Archeologisch Informatie Systeem II (Archis II), Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), Amersfoort, 2005.

Overige bronnen:

- § Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1, Centraal College van Deskundigen, 2007.
- § Tol, A., J. Verhagen, A. Borsboom en M. Verbruggen, Prospectief boren, RAAP-rapport 1000, 2004.
- § Veldhandleiding Archeologie, Archeologische leidraad 1, College voor de Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer 2002.

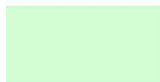
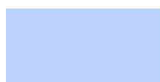
BIJLAGE 2

Gemeentelijke Archeologische verwachtingswaardenkaart, AMK-terreinen, waarnemingen, vondstmeldingen en onderzoeken

KAARTBIJLAGE 6
ARCHEOLOGISCHE WAARDEN
EN VERWACHTINGEN

LEGENDA

- Beschermd Monument
- Archeologische Waarde
- Hoge archeologische verwachting
- Gematigde archeologische verwachting
- Lage archeologische verwachting
- Specifieke archeologische verwachting Beekdalen
- Geen archeologische verwachting
- Onbekende archeologische verwachting
- Water

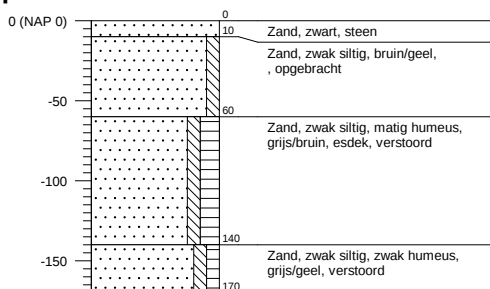
BIJLAGE 3 Boorstaten

IVO Koedijk, Ommen

Boorstaten

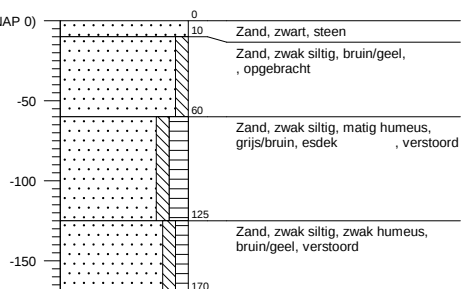
Boring: 1 (223332,502586)

Opnamedatum: 28-4-2010

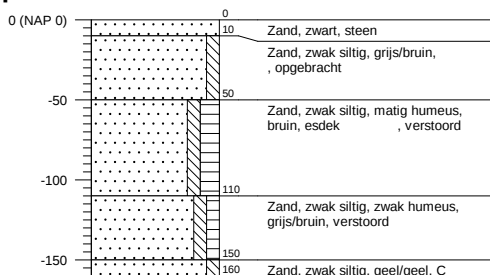
Boring: 2 (223343,502587)

Opnamedatum: 28-4-2010

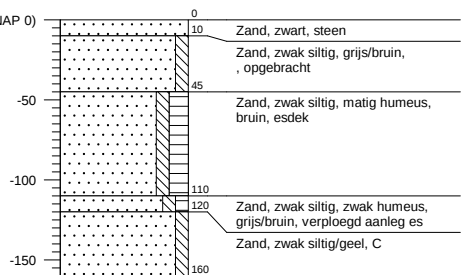
Boring: 3 (223364,502592)

Opnamedatum: 28-4-2010

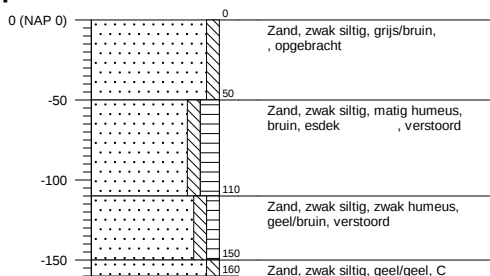
Boring: 4 (223386,502592)

Opnamedatum: 28-4-2010

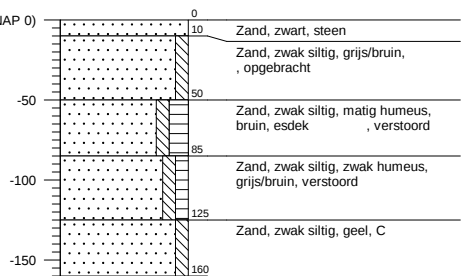
Boring: 5 (223442,502600)

Opnamedatum: 28-4-2010

Boring: 6 (223499,502610)

Opnamedatum: 28-4-2010

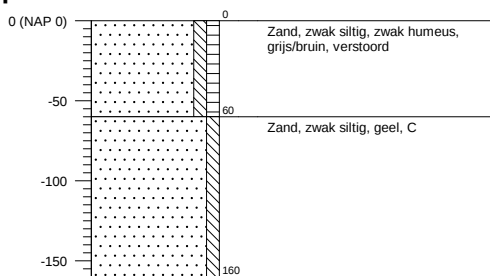

IVO Koedijk, Ommen

Boorstaten

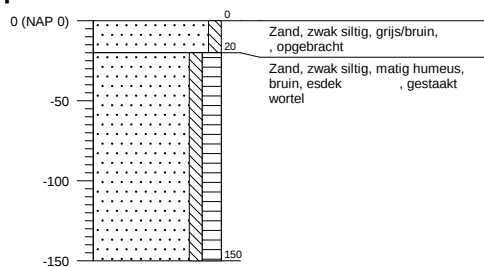
Boring: 7 (223539,502610)

Opnamedatum: 28-4-2010

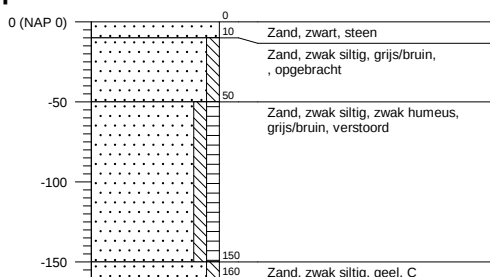
Boring: 8 (223522,502585)

Opnamedatum: 28-4-2010

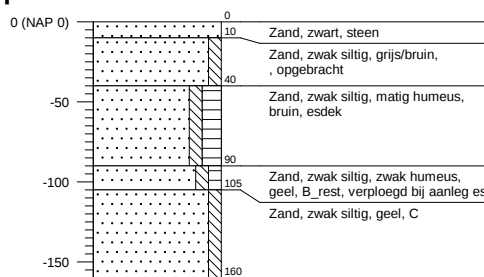
Boring: 9 (223483,502569)

Opnamedatum: 28-4-2010

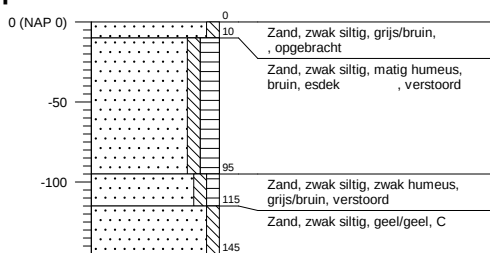
Boring: 10 (223440,502562)

Opnamedatum: 28-4-2010

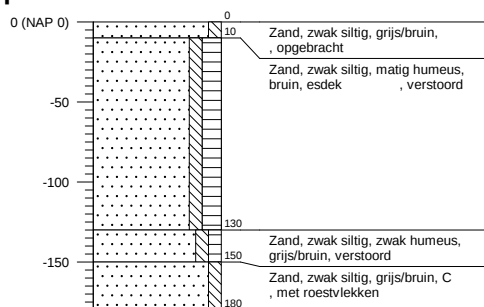
Boring: 11

Opnamedatum: 28-4-2010

Boring: 12

Opnamedatum: 28-4-2010

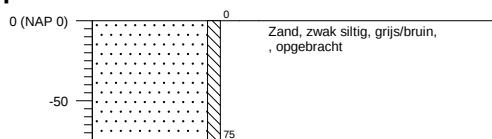

IVO Koedijk, Ommen

Boorstaten

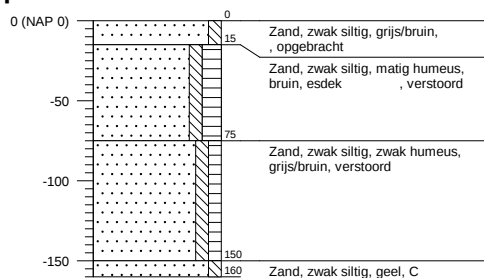
Boring: 13

Opnamedatum: 28-4-2010

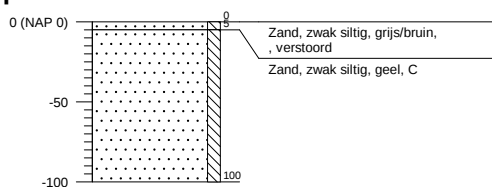
Boring: 14

Opnamedatum: 28-4-2010

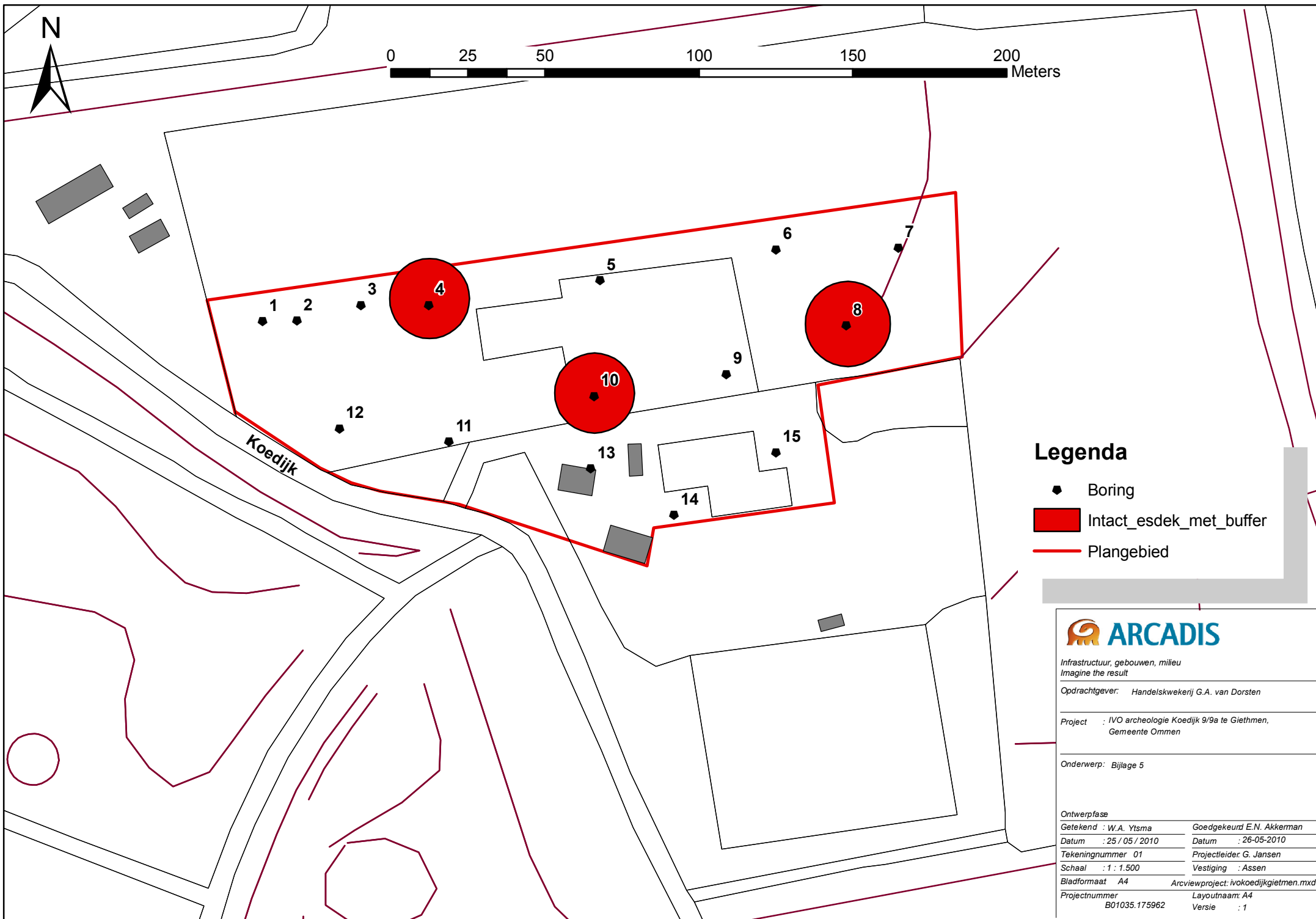

Boring: 15

Opnamedatum: 28-4-2010

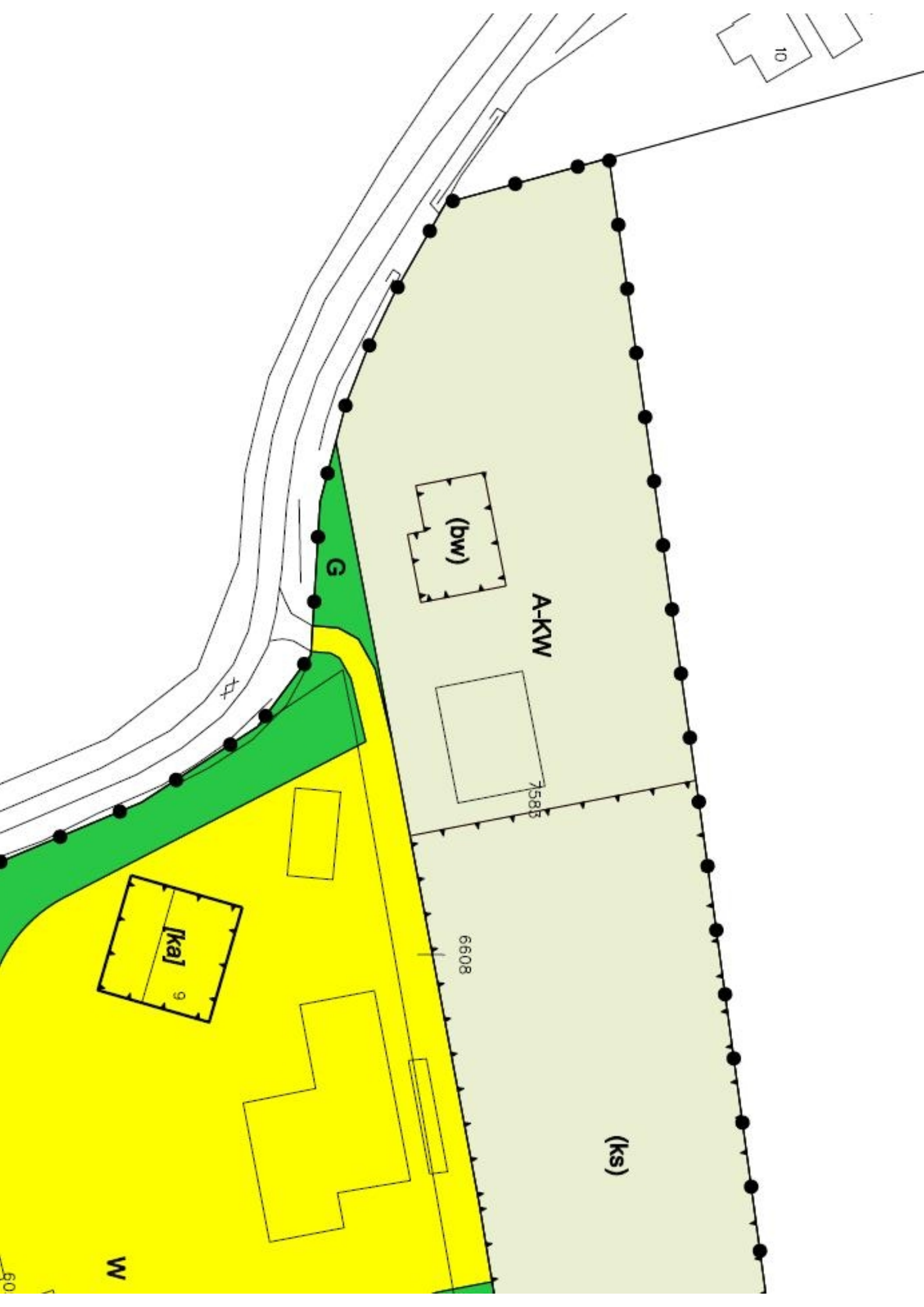

BIJLAGE 4 Boorgrid

BIJLAGE 5

Locatie te bouwen huis (BW)

COLOFON

INVENTARISEREND VELDONDERZOEK ARCHEOLOGIE KOEDIJK 9/9A TE GIETHMEN, GEMEENTE OMMEN

OPDRACHTGEVER:

HANDELSKWEKERIJ G.A. VAN DORSTEN

STATUS:

Vrijgegeven

AUTEUR:

Drs. I. Benjamins

GECONTROLEERD DOOR:

Drs. E.N. Akkerman

VRIJGEGEVEN DOOR:

Drs. E.N. Akkerman

20 augustus 2010

074718390:0.2

ARCADIS NEDERLAND BV

Zendmastweg 19

Postbus 63

9400 AB Assen

Tel 0592 392 111

Fax 0592 353 112

www.arcadis.nl

Handelsregister

9036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden veeleenvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.